

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV AKADEMIE VĚD ČESKÉ REPUBLIKY V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ

50

Brno 2009

PŘEHLED VÝZKUMŮ

Recenzovaný časopis
Peer-reviewed journal

Ročník 50
Volume 50

Číslo 1–2
Issue 1–2

Předseda redakční rady
Head of editorial board

Pavel Kouřil

Redakční rada
Editorial Board

Herwig Friesinger, Václav Furmánek, Janusz K. Kozłowski,
Alexander Ruttka, Jiří A. Svoboda, Jaroslav Tejral, Ladislav Veliačik

Odpovědný redaktor
Editor in chief

Petr Škrdla

Výkonná redakce
Assistant Editors

Soňa Klanicová, Marián Mazuch, Ladislav Nejman, Olga Lečbychová,
Rudolf Procházka, Stanislav Stuchlík, Lubomír Šebela

Technická redakce, sazba
Technical Editors, typography

Pavel Jansa, Ondřej Mlejnek

Software
Software

Spencer Kimball, Peter Mattis, GIMP Development Team 2008: GNU
Image Manipulation Program, 2.6.1
GRASS Development Team 2008: Geographic Resources Analysis
Support System, 6.3.0
Kolektiv autorů 2008: Inkscape, 0.46
Kolektiv autorů 2005: L^AT_EX 2_ε

Fotografie na obálce
Cover Photography

Fotografie levalloiského hrotu nalezeného při výzkumu paleolitické lo-
kality Tvarožná-Za školou. Srov. studii P. Škrdly a kol. obr. 5:1. Foto
J. Špaček.

*A foto of the Levallois point found in the Paleolithic site Tvarožná-
Za školou. See the study of P. Škrdla et. al. Fig. 5:1. Photo by J. Špaček.*

Adresa redakce
Address

Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i.
Královopolská 147
612 00 Brno
E-mail: pv@iabrno.cz

Webové stránky s pokyny pro autory: <http://www.iabrno.cz/pv>

ISSN 1211-7250

MK ČR E 18648

Vydáno v Brně roku 2009

Copyright ©2009 Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i. and the authors.

Resumé

Mikulčice (Bez. Hodonín). „Podbřežníky“. Frühmittelalter. Siedlung. Rettungsgrabung.

MIKULČICE (OKR. HODONÍN)

„U školy“ – intravilán obce. Raný, vrcholný–pozdní středověk, novověk. Pohřebiště. Záchranný výzkum.

Při kopání základů pro přístavbu základní školy v Mikulčicích v srpnu 2008 byly nalezeny lidské kosti. Následným záchranným výzkumem bylo pracovníky mikulčické základny ARÚ AV ČR Brno, v. v. i., zjištěno na ploše výkopu o rozměrech 0,8 × 5,5 m celkem 32 hrobů z mladohradištního období, vrcholného až pozdního středověku a novověku.

První vrstva hrobů se nacházela 150 cm pod dnešním povrchem. Do podloží v úrovni 190 cm byly zahloubeny pouze nejnižše položené hroby (dno nejhlubší hrobové jámy sahalo do v hl. 207 cm). Kostry měly různou orientaci, většinou směřovaly nohama k JV. Počet hrobů a jejich časté vzájemné porušování dokládá velkou intenzitu pochovávání v širším prostoru kolem kostela. Za mladohradištní lze s jistotou označit pouze hrob 9, ležící v hl. 170 cm a datovaný rámcově do 12. stol. Obsahoval bronz. prsten, bronz. nášivku (?) a náhrdelník z korálků a dvou kovových perel; po obou stranách lebky bylo nalezeno po třech bronzových esovitých záušnicích. Ve stejné hloubce jako hrob 9 se nacházely evidentně mladé (vrcholně středověké až novověké) hroby, např. hr. 23, 24, 28 a 30 – všechny se železnými hřeby, nebo hr. 29 s mincí, bronz. zapínacími háčky a bronz. kazetovým řetězem.

V mladších, vrcholně středověkých až novověkých hrobech byly nalézány železné hřeby, bronz. medailonky, křížky, mince, ozdoby oděvů apod. V mnoha hrobech byly zachyceny zbytky dřevěných rakví. V Hrobě 5 se dochovaly zbytky oděvu.

Lokalita byla zkoumána již v letech 1981–1985 (Klíma 1987). Jde o mladohradištní pohřebiště z 12.–13. století a pozdější kostelní hřbitov. Na rozdíl od mladých hrobů, které se koncentrovaly kolem kostela, leželo mladohradištní pohřebiště poněkud stranou, cca 25 až 50 m západně od kostela. Výše uvedený hrob 9 patřil k okrajové, kostelu přilehlé části pohřebiště. Zda v místě dnešního, v jádru gotického kostela Nanebevzetí P. Marie stála již ve 12. století románská kostelní stavba, nelze prokázat.

Nález mladohradištního pohřebiště, středověkého a novověkého hřbitova v blízkosti školy a přilehlého kostela v Mikulčicích je z hlediska sídelního vývoje obce velmi důležitý. Ovšem předpoklad přímé kontinuity mladohradištního až novověkého pochovávání, která se zde nabízí, bude třeba dále ověřovat.

Lumír Poláček, Radovan Rutar

Literatura

Klíma, B. 1987: Řadové pohřebiště z 12.–13. století v Mikulčicích (okr. Hodonín). *Přehled výzkumů* 1985, 47–48, Abb. 14, Taf. 8.

Resumé

Der Befund des jungburgwallzeitlichen Gräberfeldes aus dem 12.–13. Jh. und des mittelalterlichen und neuzeitlichen Friedhofs an der Maria Himmelfahrts-Kirche in Mikulčice aus den Jahren 1981–1985 und 2008 ist hinsichtlich der Siedlungsentwicklung des Ortes von großer Bedeutung. Die Voraussetzung einer Kontinuität der jungburgwallzeitlichen-mittelalterlichen/neuzeitlichen Bestattung ist jedoch weiter zu überprüfen.

MODŘICE (OKR. BRNO-VENKOV)

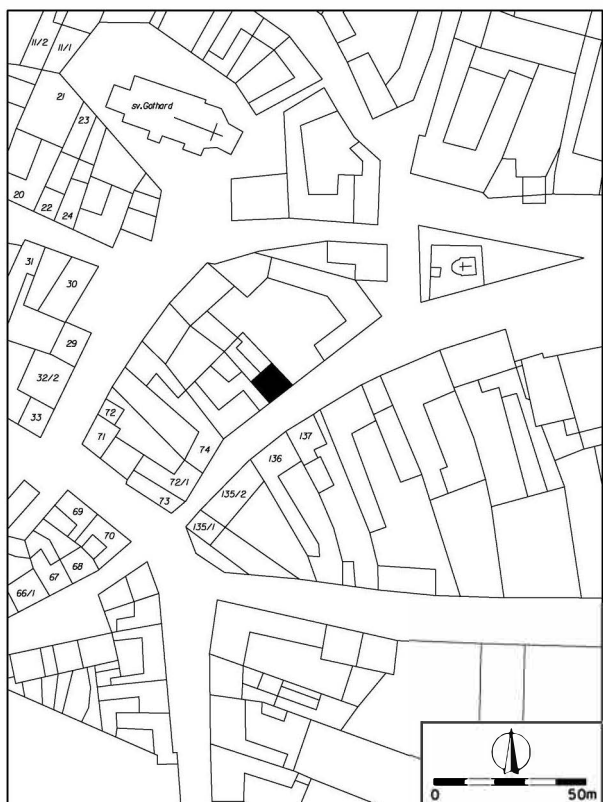
Havlíčková ulice 236, p. č. 78. Mladší doba hradištní, vrcholný středověk. Pohřebiště, sídliště, městečko. Záchranný výzkum.

V prosinci 2008 započal záchranný archeologický výzkum vyvolaný stavbou rodinného domku na parcele č. 78 v Havlíčkově ulici. Plocha leží v intravilánu obce Modřice přibližně 80 m vzdušnou čarou od kostela sv. Gotharda a 50 m od náměstí Svobody (obr. 88). Celková zkoumaná plocha má rozměry 10 × 10 metrů. Dochované archeologické terény měly mocnost přibližně 1,2 m.

Výzkumem se podařilo zachytit sídlištní aktivity v rámci městečka, předběžně datované do 15. století. Jednalo se o relikt základu nadzemní stavby, tvořené žlabem s kúlovými jamkami na dně, nejspíše hospodářského charakteru, a dále pak o pozůstatky lochu při hranici parcely směrem do ulice. Blíže nezjištěnou výrobní aktivitu na parcele dokládají relikt devíti pyrotechnologických zařízení, zčásti ve vzájemných superpozicích.

Další časový horizont osídlení zkoumané plochy představuje zahloubená, nejspíše potravinářská pec i s dochovanou předpecní jámou. Předběžně ji lze datovat do poloviny 13. století s možným přesahem do 1. poloviny 14. století. Důležitým zjištěním je skutečnost, že tento objekt zčásti porušuje starší hrob.

Nejstarší aktivitou na parcele je odkryv nejspíše pokračování již dříve známého a narušeného pohřebiště, které bylo objeveno v roce 1977 v jihozápadním cípu náměstí Svobody (Měřínský 1980, 87; Měřínský 1984, 355–359; Stloukal 1983, 67–68). Toto pohřebiště pokračovalo pravděpodobně směrem na jihozápad a dále mimo námi zkoumanou plochu. Při novém výzkumu se podařilo odhalit celkem devatenáct hrobů. Mrtví leželi na zádech (jen jeden hrob asi v mírně skrčené poloze, na boku), s rukama podél těla (výjimečně složenýma v klíně). Část nebožtíků ležela i v rakvích. V hrobech se podařilo nalézt dvě esovité náušnice (hrob 813), tři denáry (ležely vždy v oblasti pánve; hroby 806, 817, 818), šest korálků (dětský hrob 804, 2 korálky byly skleněné, ostatní hliněné) a jeden bohatě zdobený dvojdílný parohový předmět neznámého účelu (hrob 802). Dle nálezů datujeme pohřebiště do 11. století a podle určení jednoho z denárů (hrob 806: denár určil Jan Videman jako ražbu uherského krále Štěpána I., vládnoucího v letech 997–1038) do jeho první poloviny. Dalším zpracováním je nutné vyřešit rozdílné datování nejspíše jednoho pohřebiště, protože jeho dříve objevený fragment byl datován do poloviny 13. století na zá-

Obr. 88: Modřice. Vyznačení plochy výzkumu. Abb. 88: Modřice. Bezeichnung der Grabungsfläche.

kladě zlomků keramiky v zásypu některých hrobů (Procházka 2003, 286). Informace o výzkumu je nutno brát jako předběžné, neboť výzkum, který z klimatických důvodů pokračoval i v roce 2009, ještě není zcela uzavřen.

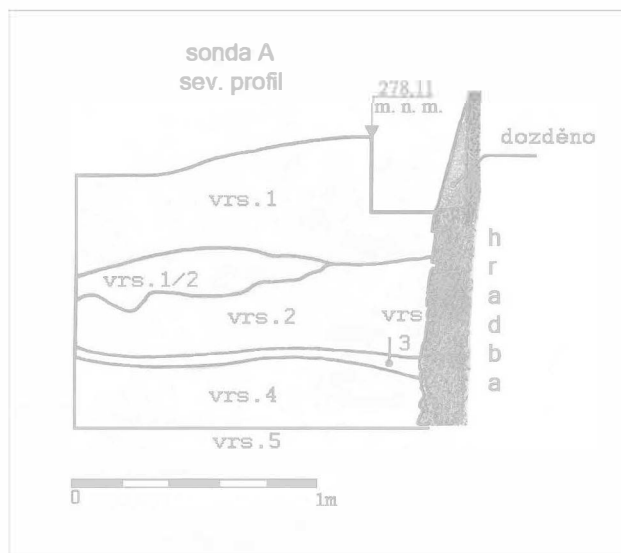
Miroslav Dejmál

Literatura

- Měřínský, Z. 1980: Středověké pohřebiště v Modřicích. *Přehled výzkumů 1977*, 87.
- Měřínský, Z. 1984: Středověké Modřice ve světle archeologických nálezů. *Vlastivědný věstník moravský* 36, 55–359.
- Procházka, R. 2003: Počátky jihomoravských měst a etnické změny. *Archaeologia historica* 28/03, 267–295.
- Stloukal, M. 1983: Středověké kostry z Modřic. *Přehled výzkumů 1981*, 67–68.

Resumé

Modřice (Bez. Brno-venkov), Havlíčkova Str., Konstr. Nr. 236, Parz. Nr. 78. Jungburgwallzeit, Spätmittelalter. Gräberfeld, Siedlung, Städtchen. Rettungsgrabung.

Obr. 89: Mohelnice. Třebovská ulice. Sonda A – severní profil. Abb. 89: Mohelnice, Třebovská Str. Sondage A – nordliches Profil.

MOHELNICE (OKR. ŠUMPERK)

Třebovská ulice, p. č. 240. Doba mladohradištní (12. stol.), vrcholný středověk, novověk. Městské hrady. Zjišťovací sondáž.

V létě a na podzim roku 2008 započalo město Mohelnice s první etapou dlouho očekávané opravy mohelnických městských hradeb. V první etapě byl zvolen úsek hradeb nacházející se naproti křižovatce ulice Třebovské a Okružní za sochou rudoarmějce (parc. č. 240), jehož stav byl nejvíce havarijní. Oprava probíhala pod dohledem památkovým a archeologickým (VM Šumperk). V průběhu opravy bylo rozhodnuto o využití této dlouho očekávané příležitosti k provedení dvou sond A a B u vnějšího líce hradby. Základní poloha místa úseku hradeb je prostorově zachycena na Základní mapě ČR 1:5 000, rok vydání 2006, list Zábřeh 7–9, sonda A 176 mm od Z sekční čáry a 250 mm od J sekční čáry; sonda B 176 od Z s.č. a 252 mm od J sekční čáry. Úsek hradeb je zde přístupný ze Z strany po vyvýšenině, která se zde prudce z roviny zvedá a má podobu zemní terasy. Její sklon byl zřejmě uměle upraven. Není tedy možné bez provedení sondy vedoucí napříč terasou zrekonstruovat situaci terénu před hradbou a jednoznačně říct, zda by se mohlo jednat o zbytek parkánu.

Sonda A měla rozměry 1,5 × 1,5 m (obr. 89, 90). Pod vrstvou novověké navázky se nacházela uměle navršená vrstva (č. 2) žlutohnědého jílu, s ojedinělými nálezy keramiky z vrcholného středověku a pravěku. Souvisela zřejmě s výstavbou hradby a pravděpodobněk ní byla přiložena za účelem zpevnění jejího založení. Následovala kulturní vrstva 3 ještě se smíšenými keramickými nálezy z vrcholného středověku a pravěku (keramika bez signifikantních znaků – datace mladší až pozdní doba kamenná). Ve vrstvě 4 se nacházely již pouze pravěké střepy (viz kapitola Neolit). Pod touto vrstvou, v hloubce 1,2 m, se nachází pouze jílovité podloží, na které je základ hradby položen.